

УКРАЇНСЬКИЙ ЕМІГРАНТ

Орган Товариства Опіки над Українськими Емігрантами у Львові
ВИХОДИТЬ ДВІЧІ В МІСЯЦЬ.

Редакція і Адм.: Львів, Городецька 95, I. поверх. — Чекове конто П. К. О. 153.315. Телефон 37-14.

Річна передплата на рік 1929: В краю — річно 8 зол., піврічно 4 зол., чвертьрічно 2 зол. в Америці і Канаді — 1 дол. в Бразилії — 250 мільрайса; в Аргентині — 350 пеза; у Франції — 15 франків; в Німеччині — 4 марги. **Один прим. 35 с**

Українські емігранти! Не кидайте рідної землі!

Вступайте в члени свого Товариства Опіки над Українськими Емігрантами!
Передплачуйте, читайте і поширюйте свій часопис „Український Емігрант“!

Адреса Товариства і Редакції: Львів, Городецька 95, I. поверх.

Бюро Інформацій та Помочі Емігрантам

Товариства Опіки над Українськими Емігрантами
у Львові міститься

у Львові вул. Городецька ч 95, I. пов.

Урядові години 8—1; 3—5.

Бюро Інформацій та Помочі Емігрантам

Товариства Опіки над Українськими Емігрантами
міститься

в Тернополі вул. Пілсудського ч. 6.

Урядові години 8—3.

До наших Передплатників і Читачів!

З цим числом висилаємо чеки Почтової Каси Ощадности і просимо о надіслання передплати, яка вносить річно 8 золотих, а чвертьрічно 2 золоті.

Завівся у нас поганий звичай, що на присланий чек не звертається уваги або просто його нищиться і не посилається належитості за часопис. Через це ставиться в скрутне положення видавництво.

Наш часопис „Український Емігрант“ від трьох літ сповняє тяжку інформаційну службу для десятків тисяч наших емігрантів, а ще більше для цих широких мас народу, яким тяжко жити в краю і в душах, яких родиться думка виемігрувати.

Для емігрантів подаємо всі подрібні інформації, звязані з їх виїздом, а тих, що з різних причин не можуть або не повинні виїжджати, поучуємо, чому вони мусять лишитися в краю.

Тому інформації нашого часопису є важні як для заінтересованих емігрантів, так і для цілої нашої суспільности. Без нашого часопису осталилися наші емігранти на ласку і неласку чужих і своїх еміграційних агентів, а загал суспільности не мавби орієн-

таційних вказівок про умовини еміграції і поселення на світі.

Щоби наше видавництво могло далі сповняти свою інформаційну службу, мусять наші передплатники заплатити за часопис, або відразу цілорічну належитість, або чверть річними ратами.

Коли в даній місцевості, є більше осіб, які емігрують або носяться з заміром виїхати на чужину, то можуть вони зложитися на передплату, а нам подати адрес, на чії руки маємо висилати часопис.

Хто не пішле нам передплати, тому будемо змушені застановити дальшу висилку нашого часопису.

Еміграційний Дім у Львові.

Директор Експозитури Еміграційного Уряду у Львові д-р Вишинський інформує нас, що пляни і кошториси на викінчення Еміграційного Дому є вже викінчені і затверджені. В найближчих днях буде заряджений публичний переторг на роботи. Є всі дані

по тому, що вже в половині місяця вересня ц. р. розпочнуться роботи коло викінчення цього дому.

Частину грошей около 80.000 золотих на роботи є вже виасигновані, а дальші кредити є запевнені і будуть правильно асигновані.

При скорому темпі робіт можна сподіватися, що найпізніше до нового року Еміграційний Дім буде відданий до ужитку.

Смерть великого еміграційного службовика.

В Мукачеві на Закарпатській Україні несподівано помер на удар серця Семен Ядловський, який недавно приїхав зі Зєдинених Держав Америки, щоби відвідати свій старий рідний край. Побував він якийсь час у нас на галицькій землі, поїхав на Закарпатську Україну, щоби побачитися зі своїм братом Іваном в Мукачеві і познайомитися з тамошнім життям, хотів перед виїздом до Америки відвідати ще Радянську Україну.

Семен Ядловський ціле своє життя посвятив службі української еміграції, в організації якої проявив він багато ініціативи, завзяття і витривалости. Його праця мусіла мати успіхи і серед американських українців зєднав він собі загальне поважання і признання.

Покійний походив з села Смереківці, горлицького повіту на Лемківщині. Свою ближчу відчину любив він і дорожив нею, як кожний Лемко. До Америки виїхав він як звичайний робітник перед 30 роками і як тільки розглянувся в тамошньому житті, переконався, що без організації українських емігрантів не є мислимим їх особисте і культурне життя. Тому з цілим молодечим завзяттям взявся він до організації української еміграції і на її службі постигла його смерть.

Про діяльність С. Ядловського ось що пише „Діло“ :

Через 28 літ працював при Українським Народнім Союзі. Був кількома наворотами головою тієї найстаршої американсько - української інституції, її фінансовим головним секретаром, а в останнім десятилітті менаджером (управителем) щоденника „Свобода“, офіційного органу У. Н. Союзу.

Був одним з основників Обєднання Українських Організацій в Америці, цієї громадсько - гуманітарної установи, яка кермує допомогою акцією для Рідної Землі.

Якщо сумна вістка про смерть Покійника дійде до Америки, то потрясе напевно заокеанською еміграцією. Бо нема в Америці між свідомими українцями такої людини, яка не зналаб Покійного особисто, або не чула про нього і його діяльність.

І не диво. Покійний брав живу участь у народнім житті. Кожний прояв того життя був звязаний з його особою. Завжди являвся він ініціатором або виконавцем. І де видніло імя Ядловського, там була

запорука доброго, чесного, патріотичного і солідно виконаного діла.

Та найбільші заслуги положив Покійний для У. Н. Союзу. Перебрав він урядування у тім Союзі ще перед 28 літами. Було тоді трохи актів, кільканацять соток членів і порожня каса. Акти спакував Покійний до малої валізки і переїхав з ними з Оліфанту до Джерзи Ситі, де розпочав урядування в одній малій кімнаті, яка була бюром, а рівночасно і мешкальним домом Покійного.

Тепер пишається у тій самій місцевості величавий будинок У. Н. Союзу, вартости кількох сотень тисяч долярів. Сьогодні У. Н. Союз має два і пів мільона долярів маєтку і понад 35.000 членів, свідомих українців, відомих зі свого привязання до рідної землі й своєї жертволюбности, коли мова про народні потреби рідного краю.

Покійний походив з нашої Лемківщини. Дорожив нею як кожний Лемко. Тішився загальною симпатією. Його слово особливо заважувало, коли ходило про справи У. Н. Союзу. Від 28 літ ніхто не важився при виборах на урядовця У. Н. Союзу ставити проти нього якогось поважнішого контркандидата. Вибирано його завжди на той уряд, на який він рішався кандидувати.

Для характеристики особи Покійного можна навести таку дрібну подію: Коли святкували 25-літній ювілей Покійного, зібралось поважне число його товаришів співпраці, щоби віддати йому пошану. Всі підносили великі заслуги Покійного, заявляючи, що У. Н. Союз — це Ядловський.

У відповіді на те заявив покійний таке: Нема защо мені дякувати, бо мені платили і я робив. Це цілком природне явище і не бачу тут якоїсь особлившої заслуги. Навпаки я дякую тій інституції, що мене, звичайного робітника, пригорнула до себе й дала мені варстат праці та можливість прожитку. Як вірно я служив їй досі, так і далі буду її служити. Бо я не уважаю себе нічим іншим, а тільки слугою У. Н. Союзу і його членів.

Додати треба, що Покійний, як і всі інші робітники У. Н. Союзу працював серед надзвичайно важких умовин. Платня була довший час жебрача, а щойно тепер дійшла до висоти 250 дол. в місяць.

Покійний зачав вже збирати матеріяли до писання споминів зі свого побуту в Америці й велика шкода, що нагла смерть перервала цю роботу.

Помер на рідній не своїй землі. На тій землі, до якої так прагнув заглянути, а яку довелось йому відвідати перший раз щойно тепер, по 30-літній важкій праці на еміграції. Хотів доконче власними очима оглянути ті землі, за яких долю не забував ніколи, підписуючи не один протест, складаючи не одну жертву.

Побачив ту рідну землю і на ній загинув. Рідна земля не хотіла відпустити знову за море костей того, що через 30 літ водив українську еміграцію серед американської пустині до обіцяної землі дорогою обєднання матеріяльних і духових сил.

Помер на передодні одержання дозволу на виїзд на Велику Україну, яку бажав конче побачити.

Земля пером визначному емігрантові та вірному синові Рідної Землі!

Контрабандити на Кубі.

Поліція республіки Куби повела в останніх часах наступ на контрабандитів, які перепачковували емігрантів з Куби до Зєдинених Держав Америки, або підчас морської подорожі убивали їх і кидали в море. Щоби злочинців зловити на горячому учинку, кубанський поліційний агент подався за емігранта і сів на контрабандицький корабель.

Після повороту цього корабля до Куби, арештовано його залогу, бо емігрантів, а між ними поліційного агента убито на морі. Підчас трусу на кораблі знайдено сліди крові убитих емігрантів.

В боротьбі з контрабандитами кубанські власти переслідують також емігрантів. Американські часописи доносять, що недавно арештовано 18 українських емігрантів, яких підозрівано, що вони хотіли нелегально дістатися до Зєдинених Держав Америки і стояли у звязи з контрабандитами.

На острові Куба, а головно в столиці Гавані живе ще сьогодні понад 500 галицьких українців, які томляться там в крайній нужді вже від сімох років. Вони поїхали в своїм часі з намови агентів, що звідтам дістануться до Зєдинених Держав Америки. За свою легкодушність терплять вони тепер страшно.

Франція.

Рекрутація.

Державний Уряд Посередництва Праці у Львові повідомляє, що рекрутація робітників і робітниць на виїзд до Франції відбудеться:

в Кросні	4 вересня
в Сяноці	5 „
в Самборі	6 „
в Золочеві	11 „
в Тернополі	12 „

в Равій Руській 13. вересня
у Львові 14. вересня.

Виїзд законтракованих робітників наступить правдоподібно того самого дня. На залізничий білет до Мисловиць треба мати около 10 золотих.

З уваги на невелике запотребування, а велику масу зголошень, приймати буде комісія рекрутаційна в першу чергу тих, які на підставі особистого або писемного зголошення, одержали з уряду праці повідомлення, зглядно афіш.

В справі документів до Франції

Емігранти, які виїзджають до Франції через збірну стацію в Мисловицях, мусять мати зазначене в особистих доводах, що вони є польськими громадянами, бо без цього не одержать вони заграничного пашпорту. Уряди посередництва праці мають обовязок провірювати, чи в відповідній рубриці особистого доводу є зазначено, що даний емігрант є польським громадянином.

Канада.

Загострена контроля.

Як вже ми доносили, можуть тепер їхати до Канади тільки ті особи, що одержали від найближчої родини затверджені візвання (номінаціон) або перміни.

Емігранти, які їдуть до братів або сестер мусять виказатися перед канадйським офіциром в Гданьску листами з канадйськими копєртами, а надто мають предложити метрики уродження брата зглядно сестри. Без цього не одержать вони канадйської візи.

— о —

Малі заробітки при жнивях.

Урядове бюро праці в Вінніпегу оповістило, що цього року потреба було заледво четвертину того числа жнивварських робітників для західньої Канади, що минулого року. Причиною був слабий урожай. Минулого року залізниця спровадили до західньої Канади 50.000 робітників на жнива. Цього року вистарчало несповна 15.000.

— о —

Новий рід пшениці.

В Канаді безустанно ведеться експеріменти над виплеканням такого роду пшениці, яка моглабися як найліпше удавати в кандйському кліматі, а передовсім щоби скоро доспівала. Досі виплекано кілька родів знаменитої канадйської пшениці, яку купують на засів також інші краї. Від кількох літ ведеться досліди над пшеницею, яка має бути відпорною на ржу. Виплекано вже такий рід пшениці, одначе потреба буде ще кілька літ, щоби випродукувати тільки цієї пшениці, щоби можна було її продавати на засів.

Конференція Товариств Еміграційних

Дня 5. і 6. вересня ц. р. відбудеться в Женеві засідання Міжнародної Конференції приватних Товариств Опіки над емігрантами. Народи будуть вестися в салі ради міжнароднього бюро праці при Союзі Народів.

Зєдинені Держиви Америки.

Реєстрація жінок і дітей на 1931/32 рік.

Американський консулят в Варшаві видає на вислані в цьому році подання жінок і дітей до 21 року життя не - громадян американських реєстраційні номери вище 6000 з цією увагою, що візи на ці номери можна сподіватися одержати в 1930/31 році.

На місяць вересень ц. р. видав американський консуль в Варшаві карти вступу цим жінкам і дітям не- громадян американських, які мали реєстраційні номери около 3000.

— 0 —

Карти вступу для рільників.

Американський консулят в Варшаві має видавати кількасот карт вступу для зареєстрованих у нього рільників в місяці вересні і жовтні. Карти вступу одержать ці рільники, яких реєстраційні номери є около 4000.

Аргентина.

Довідуємося, що обмеження еміграції до Аргентини зі сторони еміграційних властей в Польщі, заряджене зістало на протяг дальших кількох місяців. В наслідок того Експозитури Еміграційного Уряду видають ограничене число посвідок на еміграційні пашпорти і візи.

Місячні контингенти посвідок на пашпорти і візи є ріжні, залежно від конюнктури на ринку праці в Аргентині.

При цій нагоді Експозитура Еміграційного Уряду у Львові еще раз звертає увагу тим всім кандидатам на виїзд до Аргентини, які внесли до неї чи то безпосередно, чи за посередництвом корабельних бюр подання о вище згадані посвідки, щоби здержалися з приготуванням до виїзду доти, доки не одержать завідомлення з цієї Експозитури про висланя до староства посвідки на пашпорт.

Після внесення подання Експозитура Еміграційного Уряду висилає емігрантам повідомлення, коли менше, більше буде видана посвідка на безплатний пашпорт. Непотрібно є емігрантам звертатися о приспішення видачі посвідок, але терпеливо треба чекати на повідомлення.

Клімат Аргентини.

Клімат.

Клімат Аргентини є відмінний від нашого клімату і нашим емігрантам приходиться привикати

до цього відмінного клімату або акліматизуватися. Для інформації наших емігрантів подаємо декілька уваг про аргентинський клімат і акліматизацію.

В аргентинській республіці, яка в формі клину тягнеться з півночі на полудне більше як на 3000 кілометрів, заступлені всі клімати, почавши від тропічних спек аж до сильного морозу. Ця ріжниця в кліматах має своє джерело в географічному положенні Аргентини, нерівности будови поверхні землі, у впливі вітрів і сусідстві Атлантийського Океану.

Положення Аргентини на полудневій земельній кулі має це значіння, що пори року припадають там якраз противно, чим на північній півкулі, нпр. у Східній Галичині. І так тепла пора року або літо триває від місяця жовтня до березня, осінь в місяцях квітні і травні, зима від червня до серпня, весна в вересні і жовтні. Незначне віддалення від рівника має цей вплив, що чим далі на північ, тим менші ріжниці між порами року. На півночі Аргентини тепло, а навіть горячо, є також у зимі. Чим далі від рівника на полудне, яркіше виступають ріжниці між порами року, при чому теплота в центральній Аргентині, на низині Пампа є більша чим в Галичині, а подібна є до цієї теплоти, яку надibuємо в Італії, Еспанії, Египті або в Марокко. Найяркіше відзначаються пори року в Патагонії, але й там теплота є більша чим у нас. Майже на цілому аргентинському низу сніг і приморозки належать до рідкостей.

Навіть як впаде сніг, то скоро тає. Довше лежить сніг і лід тільки на заході Аргентини на високих горах Кордиліерах і на самому полудні Патагонії і огнистих островах.

Тепла морська струя, що пливе на полудне на Атлантийському Океані здовж східних берегів Аргентини спричинює, що на сході Аргентини є тепліше, чим на заході, а то тим більше, що на цілому заході Аргентини тягнуться високі гори Кордиліери, які не допускають до Аргентини теплих воздушних филь з над Тихого океану, а вітри, які віють у східному напрямі з понад високих гір Кордилієрів є холодні і сухі.

В самих горах Кордиліерах на верхах гір лежить вічно сніг і ледівці; на вище положених високорівнях і доликах є холодно, в нижче положених доликах є цілком тепло.

Наглі, великі зміни температури і доходячі в одному дні до 36 степенів теплоти належить до буденних річей в Аргентині. Причиною цього є зміни вітрів: зимних полудневих і полуднево - західних і теплих північних. Горячий північний вітер, званий „сондо“ приносить з собою душну спеку і робить людей нездібними до ніякої праці.

Проф. Карманський, будучи перед кількома роками в Місіонес в Аргентині, ось як описує „сондо“ дня 27. вересня: „Віяв душливий, жаркий вітер, похожий на італійський „широкко“. Нічим було дихати, у висках колотилася кров - здавалося: ось - ось прийдеться зімліти... Сонце жарило немилосерно,

а люде не мали сил переносити палюче проміння сонця“.

На зміну вітрови з півночі часто приходять холодний полуднево - західний вітер, званий „памперо“. Його заповідають: чорні хмари і безустанні блискавки і громи від полудня, при чому зносять великі тумани куряви і слідує охолодження температури і дощі. Нераз „памперо“ скоро проминає, а нераз треває через кілька днів.

Наступ „памперо“ ось як описує проф. Карманський: „Небо заволіклося хмарами і почалося чудове видовище. Блискавиці майже не переводилися ні на хвилину. З хмари вискакували вогняні змії по кілька враз і переганялися, або кожда з них викидала з своєї пащі цілі пригорщі іскор, здавалося, загориться увесь небосхил. В ряди годи мело цілими кучуругами вогня. Скільки цієї електричності назбиралося в хмарі, як чудово вона гарцювала по небі - ні, цього не розмалювати“.

Іншим явищем зміни температури в Аргентині є факт, що ночі є там холодні і це чараз після жаркого дня.

Дощів паде більше на сході і на півночі. Полудне і захід Аргентини має менше дощів, на великих просторах цих західних і полудневих земель потреба штучного наводнення, щоби можна було вести рільничу культуру.

Ідучи аргентинським низом з півночі на полудне ось які подибуємо клімати: На низу Чако панує тропічний клімат. Чако належить взагалі до найгорячіших полос на земській кулі. В літі в день горяч доходить до 46° Цельзія. Ця горяч спричинює сильне парування вод і в душній парі купається чоловік, як в парні. Європейцям зі середущої і східної Європи тяжко є акліматизуватися на низу Чако. Горячий підтропікальний клімат панує в Місіонес. Пересічна річна температура в столиці цієї країни Пасадес виносить більше як 21° Цельзія, в місяці січні пересічно більше 26°, а жара в літі доходить до 43°. Багатство вод спричинює, що в воздуху уносяться маси нагрітої водної пари. В місцевостях більше сухих уносять ся в воздуху тумани червоного, гризучого пороху, який підноситься зі сохлої, глинястої почви. Для акліматизації в Місіонес треба довшого протягу часу. В Мезопотамії, в провінціях Коррієнитес і Єнтре Ріос на низу провінцій Санта Фе, Сантіябо дель Естеро, Кордобі, в Катамарці, Ля Ріяха, Сан Хуан взагалі на низу положеному між 28° і 32° степенем полудневої ширини клімат є теплий, підтропікальний. Пересічна річна температура виносить там 17° до 21° Цельзія, літом жара доходить до 40°, а пересічно температура в зимі 8° до 13° Цельзія. При цьому більше дощів паде на сході, а дуже мало на заході, де цілі області терплять від посухи.

Найгарніший клімат мають землі, положені між 32° і 40° степенем полудневої ширини. Є це як раз степи великої „Пампи“. Пересічна річна температура виносить в цій полосі около 17° Цельзія, в місяці січні 23° а в зимі в червні около 10°. На загал клімат є теплий, як в полудневій Іспанії або Єгипті чи Ма-

рокко. Від цього гарного клімату взяла назву столиця і найважливіша провінція Аргентини, бо слова „буенос айрес“ означають в еспанській мові „добрий воздух“ або „гарне підсоня“.

Також в Патагонії клімат є теплий, уміркований, а в Санта Круз, місті, що ложить майже на самому півдні Аргентини, бо під 50° полудневої ширини, отже є віддалене майже так само від рівника, як місто Львів, температура річна є там майже така сама як у Львові, тільки літо є дещо холодніше, за це тепліща зима. При тому дощів є там менше три рази, чим у Львові, тому клімат є сухий.

Про акліматизацію.

До Аргентини допускається тільки фізично і духово здорових емігрантів. Стан їх здоровля і здібність до праці провірює кількох лікарів і тільки ці емігранти, яких лікарі узнали здібними на виїзд до Аргентини і виставили їм свідоцтва, можуть бути допущені до Аргентини.

Для емігрантів є інтересне, які здоровотні відносини чекають їх у самій Аргентині. Всі знавці цього краю згідно стверджують, що підсоня Аргентини є здорове і емігранти можуть до нього призвичаїтися, або іншими словами, акліматизуватися. Приходить це легше полуднево - європейським народам: еспанцям, італійцям і португальцям. Тяжче акліматизуються народи з північної і східної Європи, бо клімат в Аргентині є відмінний від східно європейського. На загал більша часть Аргентини лежить близько рівника, клімат її є теплий а в північних областях навіть горячо-підтропікальний.

Крім ділання сонця відмінний є аргентинський клімат від нашого в наслідок ближчого положення Аргентини до моря і сильшого випаровування вод на суші, що з одної сторони в областях ближче вод спричинює, що в воздуху є багато водної пари і воздух є вогкий і душливий а в областях далі положених від вод воздух є сухий, суха жара і посуха. На відмінність аргентинського клімату мають вплив вітри: горячі з півночі і холодні з полудневого заходу. Відмінний є аргентинський клімат цим, що дні є горячі, а холодні ночі, а зимою навіть приморозки і лучається, що протягом 24 годин зміна теплоти сягає нераз 36° Цельзія, так що аргентинці говорять жартом, що протягом одної доби переживають вони всі чотири пори року.

До цієї вищої теплоти і горяча та змін в температурі мусить призвичаїтися людська шкіра, мязи, мозок і нерви і на це призвичаєння - акліматизацію потреба досить довгого часу.

До легшого призвичаєння - акліматизації помічними є: легка одіж, вода і тїнь дерев. До праці на полі і в подорожі надягається цілком легке убрання з бавовняної матерії: штани і сорочку з поясом, солом'яний копелюх зі широкими крисами, або каскет з хусткою, щоби охороняти шию. В подорож береться плащ, або шаль, щоби охоронитися від нічної студені.

На пасовищах уживається „альпаргартес“ це є легких черевиків з вітрильного полотна і юхтовим підшиттям, які легко можна випрати і висушити. До робіт в лісі уживається або чобіт, або скіряних черевиків з гамашами, щоби охоронити ноги і коліна від гострих колючок і терня.

Нові емігранти, як приїзджають до Аргентини, повинні бути осторожними при закупні аргентинського одягу і перед тим розвідатися добре про ціну частей убрання, бо малі аргентинські перекупці продають незнайкам одіж по значно дорожчих цінах, як вони варта.

Як у всіх теплих краях, так само в Аргентині важну ролю відграває в житті чоловіка холод і тінь, які штукаю треба самому створити. В Буенос Айрес і інших більших аргентинських містах передовсім по пристаннях для консервування мяса, молочних продуктів і ярин побудовано фабрики, де виробляється штучний лід.

На аргентинських степах, де нема лісів, кольоністи обовязково мусять засаджувати дерева як для овочів, так і тини. Богато тини дають пальми, цитринові і помаранчеві дерева. При закладанню нових плянтацій „джерби мати“, плянтатори або роблять штучну тінь для цих молодих рослин, або підшуковують місця в тини старих лісів. На штучних сіножаттях і пасовищах засівають такі гатунки рослин і трав яких листя дає багато тини і хоронить корінці від спеки і посухи.

Поза легким убранням і використанням природних холодів і тини, чи створенням штучного холоду і тини, важну ролю при акліматизації відграває вода. Нові кольоніти закладаються близько моря, або рік, потоків, ставів і озер, а де цього нема, там конечно є насамперед викопати керницю. Вода потрібна є для пиття і інших людських потреб, для підливання рослин і дерев, для пиття і купелі худоби, для купелі людей. В горячі дні можна купатися два або й більше разів денно. При купелях на ріках системи Ля Плята осторожним треба бути перед крокодилями і електричними рибками. Крім охолоди купіль чистить тіло від поту і грязи, а до чистої шкіри не чіпаються так легко ріжного рода комахи.

В Аргентині, як в прочім на цілому світі, а передовсім в мало залюднених краях є багато москітів, комарів і інших мух, які є плягою для звірят і людей. Щоби охоронитися від цих комах носить на лиці сітки а на руках рукавички. В останніх часах намазують собі люди на вільних просторах Аргентини лице і руки розчином лізолу, якого запах здалека держить комахи. Найнебезпечнішими з усіх комах є певний рід комарів, який розносить по людях заразки пропасниці або малярії.

Небезпечними для здоровля і життя є укушення їдовитих вужів і зміїв, яких багато є в Аргентині, головно по лісах. Проти їди уживається ріжних лікарств, а передовсім, коли живеться в лісі, треба мати зі собою трохи калігіпермаганікум.

Аргентина не становить ніякого виїмку на світі і там також є всякі людські недуги і заразливі хо-

роби, як малярія, тиф, чума, чахотка, проказа, сифіліс. Ця остання хвороба є в Аргентині навіть дуже розповсюднена. Занесли її давно з Європи ріжні емігранти і вона знищила багато індієських племен. В останніх часах не допускається до Аргентини заражених сифілісом емігрантів. Аргентинський уряд для поборення прокази зарядив, що заражені нею особи мається зголошувати урядово до шпиталів і лічниць для лікування. До звишки сифілісу причинюється ця обставина, що в Аргентині є багато нежонатих мушин і вони є передовсім наражені на заразу.

Коли зважити, що Аргентина є ще досить молододою, культурною країною і розтягається на дуже великих, часто бездоріжних просторах, то санітарна служба стоїть там далеко нижче, як в європейських краях: за мало є там лікарів, лічниць і шпиталів. На випадок якоїсь слабости або хвороби, мешканці на широкому степу або в лісах полишені є власній судьбі і власному лікуванню. Треба мати великий досвіт, як самому лічитися.

Хвороби і зарази у звірят і рослин.

Є їх ціла маса в Аргентині. Тому нові кольоністи перед поселенням на нових господарствах повинні наперед добре розвідатися про стан здоровля звірят і рослин в даній місцевости. А як вже осядуть на господарстві, належить бачно слідити за станом їх здоровля, а на випадок хвороби або зарази радитися у сусідів і прикликувати помочі державних господарських інспекторів.

Посуха

Як у всіх теплих краях, таксамо в Аргентині, лучаються часто посухи, з двох причин: або взагалі паде за мало дощів, або дощі падуть нерівномірно. Рослинність і звірята в дикому стані привикають до цього, або гинуть. При управі людьми культури рослин і звірят вибирається такі землі, де дощі і взагалі атмосферичні опади є подостатком і рівномірно розложені, або помагається природі через штучне наводнення, відповідну обрібку піль, та добір рослин і худоби.

В Аргентині є великі простори землі, де взагалі за мало паде дощів менше як 20 сантиметрів річно. Є це сухі околиці на сході і полудне Патагонії і на західньому або середземноморському низу а передовсім в провінції Сан Хуан, де мається річно всього несповна 9 сантиметрів дощів.

До півсухих околиць з річними, атмосферичними опадами від 20 до 40 сантиметрів належать околиці на підгір'ю Кордилієрів, Сантіяга дель Естеро, західні части провінції Кордоби і область Пампи.

До піввогких околиць з річними дощами 40 до 60 цент. належать полуднева частина провінції Буенос Айрес і полуднево східні збоча центральної системи гір, це є околиці полудневої части провінції Сантіяго дель Естеро.

До околиць з добрими опадами, де дощів якраз є

подостатком около 60 до 90 сантиметрів річно на- лежить великий збіжевий низ і гори Корділієри.

Вогкий клімат з дощами більше як 1 метр річно має мезопотамський низ і низ Чако. Найбільше до- щів паде на території Місіонес.

Сталих якихсь границь або ліній, які обмежа- либи поодинокі околиці характеристичні до теплоти і дощевих опадів розуміється нема в Аргентині, як і на цілому світі. Посухи трапляються навіть в най- більше дощевих околицях Місіонес і Чако, де нераз через кільканацять днів або й кілька тижнів не паде капля дощу. Коли це має місце в літі, як росте збіж- жа і інші рослинні культури, то посуха може зни- щити засіви.

В теплих краях удача засівів і культура ріжного роду рослин і дерев не залежить виключно від до- щевих опадів, але також від підшкірної води, ви- ливів рік, штучного наводнення і добору рослин. Як є сприятливо останні умови, то культура рослин теп- лих країв удається навіть ліпше в сухому, як надто дощевому кліматі. Лучається одначе часто, що по- суха перемаже всьо. Тоді є неурожай і потреба по- мочи рільникам зі сторони держави.

В Аргентині є під культурою майже 1 і пів мі- ліона гектарів землі штучно наводненої, а в найбли- жчій будучині проектується наводнити ще пів мі- ліона гектарів. На цілі наводнення ложить багато грошей держава і провінції, тому земля в наводне- них околицях є дорога.

Для ведення культури шляхотних збіж, трав, ярин і інших рослин та дерев треба мати довголітній досвід, а нові господарі-кольоністи, які вперше роз- починають господарку на незаних собі теренах, му- сять учитися практично з досвіду місцевого насе- лення. Інакше їх господарка не може мати успіхів, а неудачі можуть спричинити цілковиту руїну но- вих кольоністів. Так воно є на цілому світі, так воно є також в Аргентині.

Еміграція з Білоруси.

В останньому Бюлетині Еміграційного Уряду в Варшаві подано декілька вісток про еміграцію з Бі- лоруси.

Радянська Білорусь числить тепер около 5 мілі- онів мешканців. Густота населення виносить 40 осіб на один квадратний кілометр. Перед війною біло- руська еміграція спрямована була головно до за- морських країв, а передусім Зеднинен. Держав Аме- рики і Канади. Тепер ці краї замкнені для емігра- ції з Союзу Радянських Соціалістичних Республік, тому білоруська еміграція звернена на схід, куди вже перед війною старався російський уряд примі- щати населення з західних провінцій, які в краю не мали зарібків.

Обчисляють, що поза границями краю живе більше як 720.000 Білорусів, з чого на середущий

Сибір припадає 248.000, на береги Чорного і Азов- ського моря — 95.000, на середущу Росію — 76.000, на Урал 44.000.

В останніх часах радянські влади прикладають багато ваги до еміграції білоруських Жидів. Доте- пер поза границями Білоруси жило 2.581 жидівських родин, при чому найбільше було їх в окрузі біро- біджанському на Далекому Сході і на Криму. Цього року радянські влади вислали наукові експедиції на Сибір і на Крим, в цілі розслідування тамошніх еміграційних умовин, та ствердження культурного і економічного розвитку жидівської еміграції.

Після п'ятилітнього краєвого господарського пляну, мається поселити на рілі 16.200 жидівських родин, в тому 10.000 родин на самій Білоруси, а 6.200 родин на інших теренах (Крим, Бір Біджан). Поселена має бути найбільша частина білоруських Жидів. Кошта поселення одної родини обчислюється на около 2.200 рублів. Це фінансування жидівської еміграції може спричинити труднощі в виконанню господарського пляну.

Бандитизм в Америці

Бандитизм в Америці найбільше розпаношився в трьох найбільших містах: Нью - Йорку, Шикаго і Філадельфії.

В Нью - Йорку бандити виявляють свою смілість менше ніж в Шикаго і в Філадельфії. В Шикаго во- ни найсмівливіші, а в Філадельфії, дарма, що тут про- ведено чистку за останній рік, бандитизм не по- гасає, а далі розвивається.

В ніякому з великих міст в Європі навіть у при- ближенні нема такого бандитизму як в Шикаго і в Філадельфії. Перші сторінки газет про ці міста повні вістей про вчинки бандитів кожного дня. Так, нена- чиб це була вічна домашня війна між зорганізова- ними бандитами і незорганізованим громадянством. Щодня жертви в людях і маєтку. І щодня багато крику, а затим тасама безрадість. І публіка вже привикла до тої безрадісти, таксамо як і до цього, що преса се властиво звідомлення з бандитського фронту.

Жертвами бандитів падають звичайно невинні цивільні люде, як наприклад на неукріплене місто ворог кидавби отрутні гази.

Президент Гувер звертав на це увагу. Навіть назначив комісію. Але що з того, коли преса за- мість зачати кампанію проти бандитизму, то вона ще його реклямує неначе битву над Марною або під Верденом в драматичний спосіб на першій стороні. А мовчить преса, мовчить і публіка.

Навіть нові винаходи, як радіо, що могли би багато допомогти при нищенні бандитизму, і ті ма- ;ленько принесли користи.

Це дуже сумний стан, за який Америка може соромитися перед цілим світом.

Австралійські образки.

Клімат Австралії (яка ще в крейдовій добі відірвалася від Азії) є по часті тропікальний, по часті уміркований.

Спочатку думали, що ся часть не дасться колонізувати. Та як відкрили там великі мінеральні скарби, між иншим також золото, почалася колонізація. Нині на першому місці в Австралії стоїть сільське господарство, принайменше в тих околицях що втішаються більшими дощами. В глибокій Австралії є пустинний степ, що не дасться вихіснувати. Найбільше плакають овець, які тримають по великих фармах і випасають великанськими чередами.

Дуже велика є торгівля вовною, оборот її вносить багато мільонів фунтів. Керовником торгівлі вовни є Німець. Річний оборот тої торгівлі 120 тисяч балів. Торговля вовною і мясом уладжена на американський взірець. Провадять теж на велику скалю взірцеву торгівлю мороженим мясом.

Преса присвячує сільському господарству головну увагу. Подає ілюстровані великі додатки, зовсім присвячені сільському господарству. Взагалі цінять і поважають хліборобів зовсім инакше ніж у инших краях. Бо коли в инших краях селян виставляють на посміх, а гумористичні газети переповнені насмішливими жартами, то в Австралії ніхто не вився би говорити легковажно про хлібороба.

Австралія ідеальна країна для робітників. Робітники вимагають високої заплати, але не переpracьовуються. Приміром одному голяндському кораблеві трапилося таке. Корабель причалив до Фрімантель і хотів виладувати вантаж томасини (штучного погною). Портові робітники не хотіли виладувати, бо казали, що томасина, то „отруя”. Щойно після одногодинної наради рішилися виладувати за підвишкою заплати 1 шілінг на годину. При сьому позавязували собі уста хустками. Коли-б не сповнити домагань робітників, то такий корабель найшовся-б на чорній листі тай взагалі не мігби вже нічого виладувати в Австралії.

Подібні відносини є з домашньою прислугою. Не є нічим надзвичайним, що служниця має свою власну спальню і купальню. Вечером пів до осьмої у служниць уже по роботі, вже „вільне” і тоді вже не можна від служниці вимагати ніякої роботи. Подібно є в готелях.

Гарні є австралійські міста, як Мельбури і Сідней, котрі мають хмародери на взірець Нью - Йорку. А має Сідней 1 і чверть мільона мешканців. Характеристичними для того міста є доми спеціально будовані для одної родини, між ними є чимало віль, побудованих із філястої бляхи. Модерним містом західної Австралії є Перт, що має високо розвинений промисл, ведений на взірець американського.

Глибина краю, як уже згадувано, є степова. Там цілими тижнями бувають спеки до 55 степенів

Цельзія. В Синіх Горах живуть тубильці ще на найнижчому степені культури, наче в камінній добі. Мова їх складається всього з кількох слів. Так приміром багато племен не мають слова на означення вітру. Коли-ж хочуть сказати слово „вітер” — то означують се дмуханням. Знаряддя їх зовсім як із камінної доби. Т. зв. „буреманг” роблять із твердого дерева і кидають ним дуже зручно, а поцілений ним звір чи людина гинуть на місці. На кінець списа насаджують відламки скла або кусники скляних телефонічних ізоляторів, які здіймають із телеграфічних і телефонічних стовпів.

Инакше є з Маорійцями в Новій Зеландії. Се високо розвинений, полінезійський нарід. Між ними є великі богачі, що винаймають свою землю. Для них працюють Англіїці, з якими вони воювали ціле століття.

В деяких частях Австралія була первісно депортаційним тереном для злочинців. А вже їх потомки виховалися на чесних і працюючих горожан. Пізнійше за ними напливали і добрі елементи з ріжних країв. Французи й Німці ввели в Австралії управу винограду. Китайці понайбільше є огородниками і садівниками та столярами. Тепер до Австралії напливає багато Італійців. Мусоліні, так сказати, каже провадити записник про кожного Італійця, що він робить і японський уряд. Добрим господарем може в Австралії бути лише той, хто має досить грошей.

Х Р О Н І К А.

Безробіття в Польщі. Від 27. липня до 3. серпня ц. р. зареєстровано в державних бюрах посередництва праці 97.191 безробітних. Управнених до підмог було 39.900, в тому з доривочних підмог користало 14 фізичних працюючих і 443 інтелігентів. До праці запосередничено в тому часі 3.902 осіб.

Пропавање населення Нью - Йорку. Люде, які безслідно пропали з Нью - Йорку і про яких зникнення донесено поліції, протягом 1928-ого року безпечно заселили-б місто величини Тернополя. Протягом минулого року пропало з міста 23,147 осіб. Поверх 12 тисяч пропало з Нью - Йорку до цієї пори того року.

Голод і недуги в Китаю. В Китаю панує голод, який поширився і на Манджурію, хоч це край урожайний. З голодом прийшли і всякі пошести також і до Манджурії. Населення у великій біді, бо там мало лікарів та потрібних ліків. За це ріжні „генерали“, користаючи з людської нужди, мобілізують банди і хочуть вести війну.

2,500.000 російських емігрантів. Американка пані Лумис обіздить краї Західної Європи і приглядається, як живуть російські емігранти, що втікли з Росії по революції. Вона каже, що всіх їх є до 2,500.000. З них 1,500.000 вже нашло собі роботу і приспособилося до чужого життя в чужому краю, а мільон емігрантів не встигло найти заробітку і пропадає в нужді, голоді, серед недуг.